

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Hämeenaho, Pilvi; Ylipulli, Johanna; Suopajärvi, Tiina

Title: Kulttuurintutkimus osana yhteiskuntaa

Year: 2018

Version: Accepted version (Final draft)

Copyright: © Suomalaisen Kirjallisuuden seura, 2018

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Hämeenaho, P., Ylipulli, J., & Suopajärvi, T. (2018). Kulttuurintutkimus osana yhteiskuntaa. In P. Hämeenaho, T. Suopajärvi, & J. Ylipulli (Eds.), *Soveltava kulttuurintutkimus* (pp. 7-27). Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Tietolipas, 259.

Johdanto: Kulttuurintutkimus osana yhteiskuntaa

final draft

Pilvi Hämeenaho, Johanna Ylipulli ja Tiina Suopajärvi

Kulttuurintutkijat tarkastelevat ihmisten arkea, heidän toimintaansa taustoittavia arvoja ja asenteita sekä niiden sosiaalisesti ja kulttuurisesti rakentuvia merkityksiä (esim. Kovala 2007, 177; myös Stark tässä teoksessa). Kulttuurintutkimusta tehdään Suomessa monilla eri humanistisilla ja yhteiskuntatieteellisillä aloilla, kuten kulttuuriantropologiassa, etnologiassa, perinteen- ja mediatutkimuksessa, kielitieteessä ja kirjallisuustieteessä¹. Sen kautta on mahdollista tunnistaa erilaisia elämäntapoja, ala- tai toimintakulttuureita, arvojärjestelmiä ja hierarkioita sekä ymmärtää, miten nämä vaikuttavat yhteisöjen ja yksilöiden toimintaan. Lisäksi ilmiöiden ajallisen monikerroksisuuden ymmärtäminen on kiinteä osa kulttuurintutkimuksen näkökulmaa. (Eriksen 2004; Pink 2009.) Kulttuurinen ulottuvuus jää kuitenkin helposti huomaamatta esimerkiksi yhteiskunnallisessa kehittämisessä ja suunnittelussa sen itsestään selvän ja vaikeasti havaittavan luonteen vuoksi.

Kulttuurintutkijat ymmärtävät tiedon rakentumisen aikaan ja paikkaan kiinnittyvänä prosessina, jossa yksilöt ja yhteisöt selittävät ympäröivää todellisuuttaan omista lähtökohdistaan käsin. Tietoja ja tietoperustoja on siis erilaisia, eikä kulttuurintutkimus lähtökohtaisesti aseta niitä eriarvoisiksi suhteessa toisiinsa. Niitä tarkastellaan erilaisina, kulttuurisesti ja sosiaalisesti rakentuvina tapoina ymmärtää ja hahmottaa maailmaa. Tutkimuksellista viitekehystä, jossa sosiaalisen todellisuuden katsotaan rakentuvan sosiaalisessa vuorovaikutuksessa, kutsutaan *sosiaaliseksi konstruktionismiksi*. Sosiaalisen konstruktionismin perusteoksiin lukeutuvassa kirjassa *Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen* Peter L. Berger ja Thomas Luckmann (1966) kuvaavat, miten koko sosiaalinen todellisuus on ihmisen luoma merkitysjärjestelmä, johon lukeutuvat sekä mikrotason sosiaaliset käytännöt että laajemmat ilmiöt kuten yhteiskunnalliset ja poliittiset ideologiat (ks. myös Schnegg 2015). Tiedon määrittäminen kulttuurisidonnaisena ja luonteeltaan konstruktivistisena on

¹Omista akateemisista taustoistamme johtuen keskityimme tässä artikkelissa erityisesti kulttuuriantropologian ja etnologian näkökulmiin.

kulttuurintutkimuksen keskeisiä lähtökohtia ja kirjassamme esiteltävän tutkimuksen pääasiallinen epistemologinen eli tietoteoreettinen perusta.

Tarve ymmärtää erilaisten kulttuuristen tietojen, näkemysten ja perustelujen yhtäaikainen läsnäolo on avoimuuteen ja tasavertaisuuteen pyrkivässä nyky-yhteiskunnassamme suuri. Kulttuuriset arvot ja käsitykset ovat läsnä kaikkialla: ihmisten arkisessa teknologiankäytössä, palvelujen valinnoissa ja kulutuskäyttäytymisessä sekä siinä, miten työntekijät omaksuvat organisaatioidensa strategioita osaksi omaa työtään. (Esim. Katila ja Meriläinen 2006; Ruckenstein ym. 2011.) Tieto ihmisten tavoista, arvoista ja tavoitteista auttaa ymmärtämään heidän arkista toimintaansa ja valintojaan sekä niissä tapahtuvia muutoksia. Kulttuurintutkimus pystyy myös selittämään arvojen ja todellisen toiminnan välistä ristiriitaa, joka voi ilmetä esimerkiksi ympäristönsuojelullisten arvojen ja pientalouksien tosiasiallisen energiakäyttäytymisen (ks. Korjonen-Kuusipuro tässä teoksessa) tai terveystieteen ja seksuaalikäyttäytymisen välillä (ks. Stark tässä teoksessa). Näin sen tuottama tieto hyödyttää tiedolla johtamista, asiakaslähtöistä suunnittelua ja päätöksentekoa. Niin sanottu ihmislähtöinen kehittäminen edellyttää yhteiskunnan moniäänisyyden tunnistamista ja erilaisiin tarpeisiin vastaamista (esim. Otto ja Smith 2013). Siksi tieto erilaisista kulttuurisista toimintatavoista on ensisijaisen tärkeää.

Soveltavan kulttuurintutkimuksen määrittelyä

Soveltavan kulttuurintutkimuksen tavoitteena on vaikuttaa lisäämällä tietoa, arvioimalla yhteiskunnallisia ja kulttuurisia käytäntöjä sekä tarjoamalla konkreettisia ratkaisuja arkielämän ongelmiin (Kedia ja van Willigen 2005; Otto ja Smith 2013; Trotter ym. 2015). Soveltava kulttuurintutkimus kohdentuu usein sosiaalisiin ongelmiin ja niiden ratkaisemiseen, tai sitä tehdään tuotekehittelyn ja yksityisten tai julkisten palvelujen kehittämisen osana. Soveltava ote ja perustutkimus limittyvät kulttuurintutkimuksessa. Usein *etnografiselle kenttätöölle*² tai *etnografiselle otteelle* ja monimuotoisille aineistoille perustuva kulttuurintutkimus tuottaa uutta perustietoa tutkimuksen kohteista silloinkin, kun tutkijan tavoitteena on tuottaa kehittämiseen soveltuvaa tietoa (Hämeenaho ja Koskinen-Koivisto 2014; Kedia ja van Willigen 2005). Toisaalta perustutkimukseen tähtäävä kenttätö tuottaa usein väistämättä myös sellaista tietoa, joka sopii

² Etnografinen kenttätö tarkoittaa tässä tutkimuksen teon tapaa, jossa tutkimuskohteeseen tutustutaan henkilökohtaisesti esimerkiksi havainnoimalla, osallistumalla toimintaan, keskustelemalla ja haastatteleamalla. Kenttätö tapahtuu tavallisesti ”aidossa” ympäristössä eli esimerkiksi tutkitun ihmisyyden luona. Tavoitteena on ymmärtää ihmisen toimintaa ja sen sosiokulttuurisia merkityksiä.

tuotekehitys- tai kehittämishankkeisiin (ks. esim. Haverinen; Tenhunen tässä teoksessa). Nämä hankkeet voivat pyrkiä monin tavoin vaikuttamaan ihmisten ympäristöön ja toimintaan arkielämän tasolla. Kenttätöön voikin nähdä prosessina, jossa etsitään vastauksia tutkimuksessa esitettyihin kysymyksiin mutta joka samalla nostaa esiin uusia kysymyksiä ja tutkimusaiheita (Eriksen 2015, 670). Kentältä kerättyihin materiaaleihin voi myös palata uusien kysymysten ja soveltamistavoitteiden kanssa (ks. Haverinen tässä teoksessa; myös esim. Hämeenaho 2017; Kaivola-Bregenhøj 2016).

Tom O'Dell ja Robert Willim³ (2015, 99) määrittelevät etnografian monitavoitteiseksi (*multi-targeted*) tutkimusotteeksi. Monitavoitteisuus näkyy tutkimusasetelmaan kirjoitettujen tavoitteiden lisäksi myös monipuolisina tiedon julkaisemisen, välittämisen ja käytön tapoina. Tieteellisen yleisön lisäksi – tai sen sijaan – tutkija voi hyödyntää kentältä keräämiään aineistoja tavoittaakseen tiedemaailman ulkopuolisia yleisöjä sekä soveltaa tutkimuksen tuloksia muiden tahojen tarpeita vastaaviksi riippuen tutkimuksensa tavoitteista (ks. myös Kottak 2015, 661).

Onko siis olemassa kulttuurintutkimusta, joka ei olisi soveltavaa? Kuten Barbara Rylko-Bauer ym. (2006, 184) ovat esittäneet, esimerkiksi kulttuuriantropologisen tutkimuksen jaottelu teoreettiseen (tai kriittiseen – ks. Osterweil 2013) ja soveltavaan, suoraa vaikuttavuutta tavoittelevaan tutkimukseen ei ole hedelmällinen tapa määritellä tieteensisäisiä eroja. Se ei myöskään kuvaa tutkimuksen teon todellisuutta tai sen yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Kulttuurintutkimus tarjoaa aina mahdollisuuden vaikuttamiseen ja tiedon hyödyntämiseen, ja sen lähtökohtana voi olla niin vaikuttaminen tietoa lisäämällä kuin konkreettiseen toiminnan muutokseen pyrkivä aktivismi (ks. myös Trotter ym. 2015). Soveltavan kulttuurintutkimuksen projekteissa tutkijan pyrkimys kehittämiseen ja tunnistettujen ongelmien ratkaisemiseen voi olla yhtenä lähtökohtana ja tavoitteena uuden tiedon tuottamisen lisäksi, mikä liudentaa rajaa tutkimuksen ja kehittämisen välillä. Esimerkiksi pyrkimys vaikuttamiseen ja sosiaaliseen muutokseen on sisäankirjoitettu kenttätöölle perustuvaan kulttuuriantropologiseen tutkimukseen, ja se tulee näkyväksi erilaisina tiedon soveltamisen ja hyödyntämisen keinoina (Lassiter ja Campbell 2010). Kulttuurintutkimusta onkin syytä tarkastella alana, jossa tutkimus sisältää aina myös soveltavan elementin, vaikka tutkimuksen tavoite olisi ensisijaisesti tieteellinen perustutkimus.

Se, miten ja millaisille yleisöille ja tiedon hyödyntäjille tutkimuksen tulokset välitetään, riippuu sekä tutkijoiden sitoutumisesta muutoksen tavoitteluun että sidosryhmien kanssa tehdyn yhteistyön

³ Tom O'Dell ja Robert Willim ovat johtaneet Lundin yliopistossa Lundin ja Kööpenhaminan yliopistojen etnologian laitosten yhteistä maisteriohjelmaa Master's program of Applied Cultural Analysis.

tavoista ja syvyydestä (Kottak 2015; van Willigen 2002). Tutkija-kehittäjä voi olla sitoutunut erilaisiin periaatteisiin: esimerkiksi *toiminta-antropologia* määritellään lähestymistavaksi, jossa antropologi sitoutuu auttamaan yhteisöjä niiden tavoitteiden saavuttamisessa ja tiettyjen tarpeiden täyttämässä. Tieteenteon lisäksi tutkija on siis toimija, joka auttaa tutkimaansa yhteisöä tunnistamaan haasteita ja vastaamaan niihin (ks. esim. Suopajarvi tässä teoksessa; Birx 2006). Tämänkaltainen yhteisölähtöiseen muutokseen tähtäävä soveltava tutkimus jakaantuu antropologiassa lukuisiin alalajeihin, ja se syntyi jo 1940- ja 50-luvuilla. Tuolloin sen radikaaleimmat edustajat pyrkivät edistämään jopa vallankumouksellisia yhteiskunnallisia muutoksia tukeakseen ihmisoikeuksia (Doughty 1987)⁴. Vaikka tämä on ääriesimerkki vaikuttamiseen tähtäävästä toiminnasta, se kuitenkin osoittaa, että tutkimuksella, joka *tähtää sosiaaliseen muutokseen tiettyjen tarkasti määriteltyjen ja julkilausuttujen arvojen pohjalta*, on rikas tausta kulttuurintutkimuksessa. Siihen liittyviä teoreettisia, metodologisia ja praktisia keskusteluja on käyty jo vuosikymmenien ajan.

Jaakko Suominen (tässä teoksessa) huomauttaa, kuinka soveltavan tutkimuksen esittäminen perustutkimuksesta erillisenä tutkimuksen teon tapana perustuu usein luonnontieteellis-teknillisiin lähtökohtiin eikä siten sovellu suoraan kulttuurintutkimuksen määrittelyyn. Hän hahmottelee kaksi soveltavan kulttuurintutkimuksen määrittelyn kannalta keskeistä eetosta: *talous- ja innovaatiopoliittisen eetoksen sekä sosiaalisen olemisen eetoksen*. Talouden tarpeisiin vastaaminen mielletään tänä päivänä usein tärkeimmäksi tavoitteeksi, mikä vaikuttaa myös kulttuurintutkimuksellisten hankkeiden määrittelyyn. Kun soveltavalla tutkimuksella tavoiteltavia innovaatioita määritellään suhteessa talouteen ja teknologiaan, jäävät kulttuurintutkimuksen tavoitteet, kuten sosiaalisten olosuhteiden kohentaminen, tasa-arvon edistäminen ja kansalaisten osallisuuden lisääminen vähemmälle huomiolle (ks. myös Suopajarvi tässä teoksessa).

Vallitsevasta talous- ja innovaatiopoliittisesta eetoksesta huolimatta – tai kenties jopa siitä johtuen – yhä useampi kulttuurintutkija on päätenyt mukaan esimerkiksi teknologia-alojen hankkeisiin, mikä vahvistaa tuotekehittelyn aitoa asiakas- ja käyttäjälähtöisyyttä (ks. esim. Haverinen; Korjonen-Kuusipuro; Luoto tässä teoksessa). Kulttuurintutkimuksen keinoin voidaan selittää ja perustella ihmisten arkisia valintoja, mikä mahdollistaa ihmislähtöisemmän tuotekehityksen (Ruckenstein ym. 2011). Tämän tiedon avulla voidaan vastata sellaisiin tarpeisiin, joita tuotteen tai käyttöjärjestelmän kehittäjät eivät ole osanneet ennakoita. Kulttuurintutkimusta ei kuitenkaan tule

⁴ Muutokseen tähtäävällä soveltavalla antropologialla on alan sisällä myös kriittikkonsa, ks. esim. D’Andrade 1995; Hastrup ym. 1990.

nähdä vain palvelumuotoilun tai suunnittelun apuvälineenä, vaan olennaista on huomioida sen keinoin tuotetun tiedon laajemmat mahdollisuudet (Otto ja Smith 2013). Tuottaessaan monipuolisia aineistoja ja tarkastellessaan ilmiöitä arjen tasolla voi kulttuurintutkimus nostaa myös esiin uudenlaisia käyttötapoja ja ”arjen sovelluksia”, jotka rakentuvat ihmisten hyödyntäessä esimerkiksi arkista teknologiaa omiin tarpeisiinsa (esim. Korjonen-Kuusipuro tässä teoksessa; Caron ja Caronia 2007; Horst ja Miller 2006; Ylipulli ym. 2014a). Ihmisten arjen tasolla liikkuva kulttuurintutkimus tarjoaakin välineitä sekä asiakaslähtöiseen kehittämiseen että käyttäjälähtöiseen innovointiin. Näin se voi tukea esimerkiksi kansalaisten osallisuutta ja tasa-arvoa – eli näkökulma palautuu kulttuurintutkimukselle tyypilliseen sosiaaliseen muutokseen ja ihmisten hyvinvointiin.

Vaikka sosiaalisen olemisen eetokseen liittyvä työ olisikin useimmiten vähintään implisiittisesti läsnä soveltavan kulttuurintutkimuksen hankkeissa, se tulisi määrätietoisemmin nostaa valokeilaan ja nähdä myös itsessään arvokkaana. Taloudellisen hyödyn ja innovaatioiden tavoittelu ei automaattisesti tuota hyvinvointia, vaan osallisuuden ja hyvinvoinnin tasa-arvoisen lisääminen yhteiskunnassa vaatii monimutkaisten sosiaalisten ja kulttuuristen näkökohtien ymmärtämistä. Sosiaaliseen muutokseen tähtäävien keskusteluiden ja tavoitteiden yhdistäminen talouteen ja teknologiaan liittyviin tavoitteisiin voi tuottaa hedelmällistä ja soveltavan kulttuurintutkimuksen vahvuudet täysipainoisesti hyödyntävää tutkimusta. (Tässä kokoelmassa sosiaalisen olemisen eetokseen liittyvät erityisesti Haanpään, Puolamäen ja Raiken sekä Hämeenahon ja Starkin tekstit, mutta se on läsnä myös esimerkiksi Suopajärven ja Tenhusen artikkeleissa.)

Soveltava kulttuurintutkimus yhteistyön areenana

Kompleksisten ongelmien tunnistaminen ja selittäminen sekä ratkaisujen löytäminen niiden voittamiseksi edellyttää yhteistyötä eri alojen tutkijoiden sekä tutkijoiden ja erilaisten sidosryhmien välillä, kuten kirjan artikkelit osoittavat. Huomion kiinnittäminen soveltavan kulttuurintutkimuksen tuottaman tiedon hyödynnettävyyteen ja vaikuttavuuteen onkin tärkeää, jotta ratkaisuja yhteiskunnallisiin haasteisiin pystytään etsimään monialaisesti ja tasa-arvoisesti eri toimijoita kuunnellen (Kesby 2005; Strathern 2007). Soveltavaan kulttuurintutkimukseen kuuluu kiinteästi monitieteinen, tieteidenvälinen tai transdisiplinäärinen yhteistyö (tarkemmat määrittelyt jäljempänä). Tämä mahdollistaa ihmistieteellisten lähtökohtien, eettisten periaatteiden ja kulttuurisen ymmärryksen yhdistämisen esimerkiksi teknologioiden suunnitteluun ja tutkimukseen

tai luonnontieteellisten ympäristöongelmien hallinnan kysymyksiin. (Dourish ja Bell 2011; Strathern 2007; Suchman 2007.)

Erityisen tärkeää monialaisissa, muutoksiin pyrkivissä hankkeissa on eettisten periaatteiden tuntemus ja noudattaminen. Kulttuurintutkijoiden työtä ohjaavat sitovat eettiset säännöt (esim. American Anthropological Association, *Statement on Ethics*; Society for Applied Anthropology, *Statement of Ethics and Professional Responsibilities*). Etnografisen tutkimuksen ja erityisesti soveltavan antropologian (applied anthropology) piirissä on päämäärätietoisesti kehitetty osallistavia tutkimusmenetelmiä, jotka yhdistävät teoreettisia ja metodologisia työvälineitä aina kyseiseen tutkimukseen ja sen erityisvaatimukseen sopiviksi. Soveltavissa hankkeissa tutkijoilla on korostunut vastuu huomioida myös mahdolliset ei-toivotut vaikutukset, joita kehittämiseen ja muutokseen tähtäävillä hankkeilla voi olla tutkittavilleen. (Esim. Trotter ym. 2016; van Willigen 2002.)

Käsitteitä monitieteinen, tieteidenvälinen ja transdisiplinäärinen⁵ käytetään usein synonyymeinä, vaikka oikeastaan ne tarkoittavat hiukan eri asioita. Nämä termit määritellään yleensä siten, että alojen välisen yhteistyön syvyys kasvaa kohti transdisiplinäärisyyttä siirryttäessä. Monitieteisyys on tällöin yhteistyön kevein muoto, joka viittaa siihen, että eri alojen tutkijat tarkastelevat samaa ilmiötä tai ongelmaa mutta tukeutuvat oman alansa tutkimustietoon ja -traditioihin.

Tieteidenvälisyys taas viittaa perustavanlaatuisempaan yhteistyöhön, jossa eri alojen menetelmiä ja tietoa pyritään yhdistelemään. Tavoitteena on tällöin eri lähestymistapojen synteesi, joka palvelee yhteistä tutkimustavoitetta ja saattaa tuottaa myös yhteisiä julkaisuja. Transdisiplinäärisyys on kaikkein perustavanlaatuisin ja myös haastavin yhteistyön muoto. Sillä voidaan viitata lähestymistapaan, jossa kaksi tai useampi tieteenala pyritään sulauttamaan yhteen, jotta saataisiin muodostettua radikaalisti uudenlaisia tieteellisiä käsityksiä ja viitekehyksiä. Tällainen yhteistyö voi sujuessaan johtaa jopa kahden alan täydelliseen yhdistymiseen ja uuden alan syntyyn. (Brandt ym. 2013; Pakkasvirta ja Pirttijärvi 2003; Strathern 2005.) Toisaalta sillä viitataan yhä useammin myös lähestymistapaan, jossa tiedemaailma ja sen ulkopuoliset toimijat toimivat yhdessä. Tällöin tiedemaailma tekee yhteistyötä esimerkiksi kansalaisjärjestöjen, yritysten tai tiettyjen ihmisryhmien kanssa (Huutoniemi ja Tapio 2014; ks. myös Huutoniemi 2010).

Sen lisäksi, että soveltavat hankkeet rakentuvat usein eri alojen tutkijoiden yhteistyölle, tavoitteisiin pääseminen edellyttää usein tiedemaailman ulkopuolisten toimijoiden mukaan ottamista.

⁵ Englanninkieliset vastineet termeille ovat “multidisciplinarity”, “interdisciplinarity” ja “transdisciplinarity”.

Tieteenulkoista tietoa – esimerkiksi kokemusasiantuntijatietoa, maallikkotietoa, alkuperäiskansojen tietoa tai taiteellista tietoa – hyödynnetään nykyään monella tieteenalalla ja erilaisten sovellusten lähtökohtana (ks. Koskinen tässä teoksessa; myös Niewöhner 2016). Tutkimushankkeissa soveltava ote sekä vaikuttamiseen tähtäävät tavoitteet johtavat usein monitieteisyyteen ja monisektorisuuteen. Tutkimuksen ulkopuolelta tulevat yhteistyötahot voivat soveltavan kulttuurintutkimuksen hankkeissa olla sekä kehittäjiä, tuotteistajia että loppukäyttäjiä. Monesti nämä roolit sekoittuvat ja sidosryhmien edustajat voivat toimia myös kanssatutkijoina. Tutkijoiden ja erilaisten sidosryhmien yhteistyö kattaakin laajimmillaan tiedon muodostuksen, uusien käsitteiden luomisen sekä käytännön toiminnan suunnittelun ja mahdollistaa aidosti uusien näkökulmien ja vaihtoehtoisten ratkaisujen löytämisen. (Esim. Kesby 2005; Kindon ym. 2007; Marcus 2014; Osterweil 2013.)

Kuten Risto Heiskala (2016) korostaa, myös käytännön kehittämiseen tähtäävissä hankkeissa tutkimus on avainasemassa, koska juuri tutkimus tuottaa tietoa, jonka varaan esimerkiksi uusia (ja innovatiivisia) teknologioita ja sosiaalisia käytäntöjä voidaan rakentaa. Kulttuurintutkimuksen kautta saatava tieto ja ymmärrys voidaankin nähdä avaimena hahmottaa sosiaalisten ja yhteiskunnallisten toimintaympäristöjen moninaisuutta ja kulttuurista rakentumista. Tämän tiedon pohjalta on mahdollista kehittää palveluja, tuotteita ja toimintamalleja, jotka vastaavat ihmisten arkisiin tarpeisiin. Tämän teoksen artikkeleissa pyrimme avaamaan sekä muille kulttuurintutkijoille että laajemmalle lukijakunnalle yksityiskohtaisemmin sitä, miten soveltava, kulttuurinen tieto muodostuu ja millaisiin kysymyksiin sen keinoin voidaan vastata.

Kulttuurista tietoa kentältä käytäntöön

Kirjan ensimmäinen osio johdattaa kulttuurintutkijoiden tapaan tuottaa uutta tietoa. Artikkelit avaavat aineistonkeruun ja analysoinnin lähtökohtia ja tiedon soveltamisen mahdollisuuksia ja tapoja sekä määrittelevät soveltavan kulttuurintutkimuksen paikkaa perustutkimuksen ja kehittämistyön välillä.

Artikkelissaan *Soveltavasta kulttuurintutkimuksesta hybridihumanismiin* Suominen toteaa, ettei soveltamatonta kulttuurintutkimusta ole. Tietyn yhteiskunnallisesti tunnistetun ongelman ratkaisuun tähtäävä tutkimus ja kehittäminen tarkastelevat ilmiötä usein makrotasolta, yhteiskunnallisten järjestelmien ja instituutioiden lähtökohdista. Tällöin arkielämä ja ihmisten todellinen toiminta tai valintojen perustelut saattavat jäädä huomioimatta. Esimerkiksi terveydenhuollon tutkimuksessa

kokemusasiantuntijoiden eli ei-ammattilaisten tiedon hyödyntäminen ei välttämättä tarkoita heidän näkökulmansa ottamista tutkimuksen ja analyysin keskiöön. Kuten Diane Goldstein (2013) on todennut, kokemusasiantuntijoiden tietoa saatetaan kerätä palvelujärjestelmän ja lääketieteen näkökulmasta, jolloin inhimilliset kokemukset kaventuvat potilaiden sairauskertomuksiksi (*illness-stories*). Tällöin menetetään kokemustiedon todellinen arvo: sen mahdollisuus selittää ihmisten arkielämän toimintaa perusteluineen.

Pilvi Hämeenaho pohtii artikkelissaan *Arvot, ihanteet ja toiminta. Maaseutuidylliset käsitykset epävirallisen hoivatyön voimavaroina* keinoja palvelujen kehittämiseen arjen tarpeita paremmin vastaaviksi. Hänen lähtökohtanaan on maaseutuyhteisöihin liitetty näkemys paikallisen yhteistyön mahdollisuuksista ja voimavaroista, joiden turvin hoivavastuu voi jakautua yksityisten henkilöiden ja julkisen järjestelmän välille. Maaseudun elämäntapaan vahvasti liitetty yhteisöllisyyden arvo elää myös paikallisten asukkaiden puheessa. Siitä huolimatta asukkaiden todellinen toiminta voi poiketa jaetun arvon mukaisesta ideaalista. Kuten Hämeenaho osoittaa, jokapäiväisen toiminnan ja arvojen välisen ristiriidan tunnistaminen antaa mahdollisuuksia kehittää sellaisia palvelujen tuottamisen ja järjestämisen tapoja, joissa yhteisön ja yksilöiden resurssit huomioidaan entistä paremmin. Tähän kuitenkin tarvitaan arjen tason tietoa ja kulttuurista ymmärrystä.

Laura Stark puolestaan kuvaa etnografiselle kenttätöille perustuvassa artikkelissaan *Kulttuuri ja aids-kriisi: vastikkeellinen seksi tansanialaisessa slummissa*, kuinka erityisesti tyttöjen asemaa ja käytöstä säätelevät normit sekä taloudellinen haavoittuvuus ohjaavat nuorten seksuaalikäyttäytymistä. Hänen tutkimuksensa selittää, miksi aids-valistus ja esimerkiksi kondomin käytön suositukset eivät muuta sairauksien leviämisen mahdollistavia nuorten sukupuolikäyttäytymisen tapoja. Starkin tutkimus osoittaa ristiriidan nuorten todellisen sukupuolikäyttäytymisen ja kansanterveydellisestä näkökulmasta välitettävän valistusinformaation sisältämien oletusten välillä.

Aidosti asiakas- tai kansalaislähtöinen kehittäminen edellyttääkin, että palveluja tai esimerkiksi terveyden edistämisen ohjausta ei tarkastella järjestelmälähtöisesti eli esimerkiksi käyttäjätilastojen pohjalta tai pelkästään lääketieteellisen näkökulman kautta. Muutokseen tähtäävän tutkimuksen keskiöön tulee nostaa palvelujen ja ohjauksen kohteena olevien kansalaisten näkökulma. Artikkeleissaan Hämeenaho ja Stark nostavat esiin näin saavutetun tiedon ja ymmärryksen merkityksen konkreettiselle kehittämistyölle. Esimerkiksi aids-valistuksen onnistuminen edellyttää nuorten (naisten) sosiaalisen aseman parantumista siten, että he voivat itsenäisesti päättää elämästään ja myös seksuaalikäyttäytymisestään. Kuten Stark toteaa, tämä edellyttää laajoja

yhteiskunnallisia muutoksia: naisten aseman taloudellista kohentamista lisäämällä heidän koulutus- ja työnsaantimahdollisuuksiaan. Monimutkaisten sosiaalisten ja kulttuuristen ongelmien ratkaisuun tähtäävän kehittämisen tavoitteena ei siis ole vain yksilöiden tai tiettyjen paikallisten yhteisöjen toimintatapojen muuttaminen. Todellinen tavoite on arjessa rakentuvien inhimillisten tarpeiden ja kulttuuristen toimintatapojen huomioiminen osana yhteiskunnallista suunnittelua.

Toisaalta kulttuurintutkijat ovat yhä enemmän mukana erilaisissa suunnitteluprojekteissa, jotka tähtäävät tuotteistamiseen ja kaupallisiin sovelluksiin. Anna Haverinen tarkastelee artikkelissaan *Ohituskaista kokemukseen? – Etnografinen tiedonmuodostus verkkomuistopaikan suunnittelussa* kulttuurintutkimuksellisen tiedon hyödyntämisen tapoja ja merkitystä osana kaupallisen tuotteen kehittämistä. Haverinen on hyödyntänyt virtuaalisen muistolehto-sivuston kehittämisessä sekä väitöskirjatutkimuksensa tuloksia että tutkimuksen aikana keräämiään aineistoja. Väitöskirja käsittelee internetissä tapahtuvaa suremista ja edesmenneiden läheisten muistelua. Kirjoittaja osoittaa, kuinka etnografisten aineistojen käyttö palvelumuotoilussa mahdollistaa kulttuuristen erojen huomioimisen sekä antaa ensikäden tietoa siitä, miten ihmiset käyttävät heille tarjottuja palveluja.

Etnografiset aineistot ovat kuitenkin aina määrällisesti rajattuja, ja niiden tuottaman tiedon kontekstisidonnaisuus on suuri. Kun tavoitteena on riittävän laajan asiakaskunnan tarpeisiin vastaavan ja heitä pitkällä aikavälillä palvelevan sivuston kehittäminen, tulee suunnittelussa hyödyntää myös voimakkaammin tulevaisuusorientoituneita menetelmiä ja tulevien käyttötapojen ennakoitua (ks. esim. Helander ym. 2005; Jungk ja Müllert 1989). Tähän palvelumuotoilun ja suunnittelun menetelmät tarjoavat välineitä, joita etnografeilla ei ole käytettävissään (esim. Simonsen ja Robertson 2013). Toimivan ja asiakkaiden tarpeisiin vastaavan sivuston kehittäminen edellyttääkin monialaista asiantuntijuutta ja erilaisin menetelmin kerättyä ja kokeiltua tietoa, jonka kerryttämisessä ja analysoinnissa kulttuurintutkimuksella ja etnografisilla menetelmillä on keskeinen rooli.

Kokemustiedon ja tieteellisen tiedon rajanylityksiä

Kulttuurintutkimuksellista tietoa soveltavan tutkimuksen tekeminen edellyttää usein myös tutkimusmenetelmien soveltamista ja niiden uudenlaista käyttöä. Kun uuden tiedon tuottamisen tavoitteena on ratkaista konkreettisia arkielämän ongelmia, luoda uusia strategioita tai tarjota

suosituksia, vaatii tiedon tuottaminen tiivistä yhteistyötä ja neuvotteluja erilaisten toimijoiden kesken. Tällöin esimerkiksi tieteellinen tieto ja kokemuksellinen tieto limittyvät keskenään entistä voimakkaammin muokaten samalla tutkimusprosessissa tuotetun tiedon luonnetta. Tätä prosessia tarkastellaan kirjan toisen osion artikkeleissa, joiden kirjoittajat pohtivat, mitä tieteellisen tiedon objektiivisuudelle tapahtuu yhteistoiminnallisissa tutkimushankkeissa, onko erilaisilla toimijoilla samanlaiset mahdollisuudet osallistua yhteisen tiedon tuottamiseen ja miten luonnontieteellinen ja kulttuurianalyttinen tieto sovitetaan samaan hankkeeseen.

Erityisesti feministitutkijat (esim. Haraway 1991; Merchant 1995) ovat jo pitkään keskustelleet tiedon objektiivisuuden ja subjektiivisuuden kysymyksistä. He ovat todenneet, kuinka ymmärrys siitä, että tieto on aina paikantunutta ja osittaista, on tärkeä osa tutkimuksen validiteettia eli tutkimuksen pätevyyttä ja luotettavuutta. Pyrkimyksenä ei siten ole subjektiivisen tutkijan täysin omista arvoista vapaa objektiivisuus vaan tutkijan ja tutkimuksen erilaisten positioiden eli lähtökohtien avaaminen osana analyysia (Haraway 1991; antropologista keskustelua aiheesta ks. esim. Davies 2003; Suchman 2002).

Inkeri Koskinen jatkaa tätä pohdintaa artikkelissaan *Voiko se olla objektiivista? Tieteenulkoinen tieto ja yhteistyö soveltavassa kulttuurintutkimuksessa*. Erityisesti osallistavassa (participatory) ja yhteistyölle perustuvassa (collaborative) tutkimuksessa tiedon luonne ja suhde tieteelliseen objektiivisuuteen muuttuu, kun tutkijoiden rinnalla kanssatutkijoina toimivat myös hankkeiden muut osallistajat ja sidosryhmien edustajat. Tällöin Heather Douglasin (2009) näkemys *interaktiivisesta objektiivisuudesta* voi Koskisen mukaan toimia välineenä tutkimuksessa tuotetun tiedon tieteellisyyden arvioinnille ja määrittelylle. Näkemyksen ytimenä on ajatus tutkimusyhteisöstä tiedon tuottajana, jolloin objektiivisuus on yhteisön, ei yksittäisen tutkijan tai tutkimusryhmän, ominaisuus.

Osallistavassa ja yhteistoiminnallisessa tutkimuksessa eri tahoja edustavien osallistujien tulee yhdessä päättää, mikä tieto on arvokasta ja mikä epäolennaista. Samalla valitaan julkaistavaksi sopiva tieto. Nämä sekä tieteellisillä että ei-tieteellisillä perusteilla tehdyt valinnat saattavat kuitenkin heikentää Koskisen mukaan tutkimuksen objektiivisuutta. Siksi tutkimuksessa tuotettua tietoa tulee arvioida kriittisesti laajemmissa tutkimusyhteisöissä tieteellisten julkaisukäytäntöjen ja muun julkisen keskustelun kautta. Tämä on haastavaa juuri tieteidenvälisissä ja transdisiplinäärisissä hankkeissa, koska niiden ympärillä olevat tutkimusyhteisöt eivät ole toistaiseksi kovin vakiintuneita. Kirjoittaja korostaakin, että soveltavassa kulttuurintutkimuksessa tiedeyhteisön sisällä käytävä aktiivinen ja kriittinen keskustelu on ensiarvoisen tärkeää.

Osallistava tutkimus on lähtökohdiltaan tasa-arvoistavaa, koska se pyrkii tarjoamaan etenkin heikoissa julkisissa valta-asemissa oleville ihmisille väylän vaikuttaa ja samalla mahdollisuuden voimaannuttaa itseään. Tämä ei ole kuitenkaan helppoa tai ongelmattonta, kuten Tiina Suopajarvi osoittaa artikkelissaan *Seniorikaupunkilaisten osallistaminen julkisten sektorin suunnitteluprosesseihin Oulun älykaupungissa*. Kuten etnografisissa tutkimuksissa yleensä, myös osallistavissa tutkimuksissa tehdään rajoituksia siitä, ketkä osallistuvat ja ketkä eivät osallistu. Tämä on ongelmallista etenkin silloin, kun tutkimuksella pyritään etsimään innovatiivisia ja soveltavia ratkaisuja laajalle käyttäjäkunnalle. Joidenkin ryhmien poisjättäminen kaventaa aina saavutettavissa olevaa näkökulmaa ja siten soveltamisen pohjalla olevan tiedon laaja-alaisuutta. Kulttuurintutkijoiden tehtävänä onkin tuoda näitä tutkimusasetelmiin ja aineistonkeruuseen liittyviä vinoumia näkyviksi ja siten varmistaa mahdollisimman moniäänisen aineiston kerääminen ja monenlaisten ihmisten osallistuminen. Näin suunnittelun lopputulokset palvelevat paremmin erilaisia käyttäjiä (Kesby 2005; Otto ja Smith 2013).

Myös sillä, ketkä ihmisiä osallistavat ja miten osallistaminen tapahtuu, on lopputuloksen kannalta merkitystä. Tässä on yksi kulttuurintutkimuksen tärkeimmistä aiheista osallistavalle tutkimukselle: kulttuurintutkijat ovat koulutettuja analysoimaan omaa asemaansa ja sen vaikutuksia osallistamisen prosesseissa (etnografisesta refleksiivisyydestä ks. esim. Davies 2003). Lisäksi he pystyvät tunnistamaan prosessien lähtökohtaisia valta-asemia sekä yhteisen työskentelyn vaikutuksia näihin asetelmiin (Suchman 2007; Otto ja Smith 2013).

Riina Haanpää, Laura Puolamäki ja Eeva Raike tarkastelevat paikallisympäristöön liittyvien toimijoiden välisiä valtasuhteita ja näkemyseroja artikkelissaan *Tapaus Eurajoki – Ihmisen ja kulttuuriympäristön vuorovaikutussuhde tutkimuskohteena*. Heidän tutkimuksensa lähtökohtana on, että yksisuuntainen, pelkkään viranomaistietoon pohjautuva tiedottaminen rajaa paikalliset asukkaat pois omaan elinympäristöönsä liittyvästä päätöksenteosta. Sen sijaan paikallisten tuominen aktiivisiksi toimijoiksi julkisiin keskusteluihin tuottaa tärkeää, päätöksenteossa hyödynnettävää tietoa. Hankkeessa kerättiin muistitietotutkimuksen (Fingerroos ym. 2006) menetelmää hyödyntäen jokivarrenasukkaiden kokemuksia ja kertomuksia Eurajoesta ja tulkittiin sen merkityksiä asukkaiden näkökulmista. Näin tutkijat yhdessä kansalaisaktivistien kanssa pystyivät haastamaan viranomaisten näkemyksen joen ”vähäisestä virkistysarvosta” ja vaatimaan joen puhdistamista. Hankkeiden seurauksena biologiseen tietoon perustuvan viranomaistiedon rinnalle nostettiin asukkaiden kokemuksellista tietoa, minkä vuoksi joki on luultavasti puhdistunut suunniteltua nopeammin.

Niin Suopajärven, Haanpään, Puolamäen ja Raikeen kuin Sari Tuuva-Hongistonkin tutkimukset osoittavat, miten asioiden erilaisten kulttuuristen merkitysten ymmärtäminen voi edesauttaa julkisten palvelujen suunnittelua, ympäristöongelmien ratkomista ja markkinoinnin haasteisiin puuttumista. Artikkelissaan *Ekologisuuden kulttuuriset käsikirjoitukset ja puurakentaminen* Tuuva-Hongisto selvittää puurakentamisen ympäristöystävällisyyteen liittyviä mielikuvia ja niiden vaikutuksia ihmisten valintoihin. Kun metsäsektorin asiantuntijat haluavat tarttua ilmastonmuutokseen luonnontieteellisen ekologisuuden perusteella, liittävät kuluttajat ekologisuuden omassa elämässään ennen muuta arjen toimintoihin, kuten kierrätykseen ja säästäväisyyteen. Tuuva-Hongisto osoittaa, ettei metsäasiantuntijoiden kulttuurinen käsikirjoitus puurakentamisen ekologisuudesta toimi, koska heidän mahdolliset asiakkaansa tulkitsevat ekologisuuden toisin. Artikkelin kuvaakin sitä, kuinka käyttäjälähtöisessä kehittämisessä voidaan mennä harhaan, jos ihmisten tarpeita ei ymmärretä osana laajempia arjen käytäntöjen, arvojen ja merkityksenantojen verkostoa (myös Hämeenaho 2014; Ruckenstein ym. 2011). Tämä laajennettu ymmärrys on kulttuurintutkijoiden leipälaji, ja siihen voidaan päästä joko hyödyntäen alan perinteisiä metodologioita, kuten muistitietotutkimusta ja monipaikkaista etnografiaa, tai laajentamalla metodologioita osallistavan toimintatutkimuksen ja suunnittelun suuntaan.

Soveltava teknologiakulttuurin tutkimus

Arkiajattelussa teknologian ja kulttuurin ajatellaan usein kuuluvan eri kategorioihin, mutta kulttuurintutkimuksen näkökulmasta asia ei ole näin yksioikoinen (ks. esim. Smits 2006). Ennemminkin kulttuuri ja teknologia ovat ilmiöitä, jotka ovat vuorovaikutuksessa keskenään: sosiokulttuurinen todellisuus vaikuttaa siihen, minkälaista teknologiaa suunnittelijat päättävät suunnitella, ja toisaalta siihen, miten ihmiset omaksuvat teknologiaa käyttöönsä. Toisaalta teknologia voidaan itsessään nähdä osana kulttuuria. Kulttuurin laajan määritelmän mukaan sen piiriin kuuluu kaikki inhimillinen toiminta eli kaikki, mitä ihmiset tekevät, sanovat tai ajattelevat. Näin ollen teknologia näyttäytyy yhtenä luontevana ja erittäin ajankohtaisena tutkimuskohteena myös kulttuurintutkijalle. (Escobar ym. 1994; Winner 1983.) Soveltavan näkökulman korostaminen avaa teknologiakulttuurin tutkimukseen lukuisia mielenkiintoisia horisontteja, joista muutamiin luodaan katsaus kirjan kolmannessa osassa *Soveltava teknologiakulttuurin tutkimus*. Osiossa tarkastellaan erityisesti erilaisiin uusiin teknologioihin kuten digitaalisiin hyvinvointisovelluksiin, aurinkopaneeleihin ja matkapuhelimiin liittyviä tutkimushankkeita.

Tieteidenvälinen ja transdisiplinäärinen yhteistyö on usein osa soveltavaa teknologiakulttuurin tutkimusta, ja kolmas osa esitteleekin tarkemmin nimenomaan kulttuuri- ja teknologia-alojen välistä yhteistyötä ja siihen liittyviä erityiskysymyksiä. Osion avaa Johanna Ylipullin artikkeli *Riitasointuja vai olennaista moniäänisyyttä? Havaintoja kulttuurintutkimuksen ja tietotekniikan välimaastosta*, joka perustuu kirjoittajan omiin kokemuksiin työskentelystä tieteidenvälisissä hankkeissa. Artikkelin perimmäinen tarkoitus on nostaa esille tiettyjä tieteidenvälisen yhteistyön edellytyksiä. Vaikka kulttuurintutkimus tarjoaa lähestulkoon aina mahdollisuuksia vaikuttamiseen ja tiedon hyödyntämiseen, voi soveltaminen pysähtyä siihen, että eri alojen edustajat (tai tutkijat ja tiedemaailman ulkoiset toimijat) eivät ymmärrä toisiaan riittävästi (ks. myös esim. Blackwell ym. 2009; MacMynowski 2007). Ylipulli argumentoi, että toisten alojen taustaoletuksia on ennen kaikkea tunnettava riittävästi, jotta yhteistyö toimisi. Näihin kuuluvat muun muassa perimmäiset käsitykset tiedon luonteesta ja näkemykset siitä, miten ja miksi tieteellistä tietoa tuotetaan. Onnistunut tieteidenvälinen yhteistyö nimenomaan kulttuurintutkimuksen ja tekniikan alojen välillä on teknologian huiman kehitysvauhdin, potentiaalin ja uhkien vuoksi todella tarpeellista, mutta yhteistyön onnistumista ei tulisi ottaa itsestään selvyytenä. Toimivat tieteidenväliset hankkeet vaativat alojen välisten erojen tiedostamista, ymmärtämistä ja kriittistä arviointia.

Tim Luoto jatkaa omassa artikkelissaan tieteidenvälisyyden käsittelyä hieman toisesta näkökulmasta. Hänen taustansa tieteidenvälisenä tutkijana on Oulussa toteutetussa MOPO-hankkeessa, jossa kehitettiin digitaalinen, pelillistetty hyvinvointisovellus. Sovelluksen pyrkimyksenä oli kannustaa nuoria, kutsuntavelvollisia miehiä liikuntaan ja sosiaalisuuteen (Ahola ym. 2013). Kuten artikkelin nimi *Etnografisten menetelmien soveltaminen tieteidenvälisessä hankkeessa* kuvastaa, Luoto pohtii soveltamista erityisesti kulttuuriantropologialle tyypillisten etnografisten menetelmien ja tiedon raportoimisen näkökulmista: miten menetelmiä täytyy muokata, jotta niiden avulla voi tutkia ”monipaikkaista” (ks. Marcus 1995), digitaalisen ja fyysisen maailman rajalle sijoittuvaa tutkimuskohdetta? Lisäksi hän kysyy, miten sovelletun etnografian avulla tuotettua tietoa pitäisi välittää tutkimusryhmän muille osapuolille, jotta tiedontuotanto saadaan paremmin sopimaan usein kiivastahtiseen tieteidenväliseen yhteistyöhön. Luoto myös arvioi jo päättynyttä hanketta kokonaisuutena: hän pohtii sen lähtöoletuksia, kutsuntavelvollisten nuorten miesten osallistamista hankkeeseen sekä lopputulosta eli digitaalista sovellusta kriittisen kulttuurintutkijan silmin.

Kristiina Korjonen-Kuusipuro kirjoittaa niin ikään soveltavan tutkimuksen tieteidenvälisistä lähtökohdista ja niistä vaatimuksista, joita yhteistyö tutkijalle asettaa artikkelissaan *Antropologia ja*

energia: soveltava näkökulma energiakäyttämisen tutkimuksessa. Korjonen-Kuusipuro tarkastelee käynnissä olevaa energiamurrosta arjen tasolla tutkimalla, miksi ja miten ihmiset hankkivat ja asentavat aurinkopaneeleita. Kuten kirjoittaja toteaa, teknologioiden kehittäminen ei yksin riitä luomaan kestävämpiä energiaratkaisuja, sillä ihmiset eivät välttämättä omaksu niitä käyttöönsä tai käyttävät niitä alkuperäisestä tarkoituksesta poikkeavalla tavalla. Tällaiset uudet käyttötarkoitukset voivat parhaimmillaan olla innovatiivisia, mutta pahimmillaan ne voivat aiheuttaa enemmän harmia kuin hyötyä. Aidosti toimivien kokonaisratkaisujen luomiseksi tarvitaan tietoa ihmisten käyttäytymisestä ja sen taustalla olevista käyttäytymismalleista ja kulttuurisista arvoista. Tämänkaltainen tieto on havaittu erittäin oleelliseksi myös tietotekniikkaa koskevissa hankkeissa, joita edelliset kirjoittajat kuvaavat. Loppujen lopuksi se, miten hyvin kehitetty teknologia sopii olemassa olevaan kulttuuriseen arvo- ja merkitysjärjestelmään, määrää sen kohtalon (Haddon 2011; Suchman 2002; Ylipulli ym. 2014b). Lisäksi on tärkeää huomata, että muutoksen sosiokulttuuristen ulottuvuuksien tarkastelu avaa mahdollisuuksia edistää muutosta toivottuun suuntaan (myös Kedia ja van Willigen 2005).

Kokoelman kolmannen osion päättää Sirpa Tenhusen artikkeli *Etnografia, innovaatiot ja kehitys: Matkapuhelinten käyttöönotto Intian maaseudulla*, jossa hän pohtii, mitä etnografinen tutkimus voi antaa keskustelulle matkapuhelinten kehitysvaikutuksista. Artikkelin poikkeaa osion edellisistä kirjoituksista siten, että se perustuu ”perinteisemmälle” etnografialle: kenttätömatkoja toisen kulttuurin pariin on ollut yli 10 vuoden aikana useita, ja ne ovat suuntautuneet tiettyyn kylään Intian maaseudulla. Tieteidenvälisyys ja tutkimuskentän monipaikkaisuus eivät ole Tenhusen työssä yhtä ilmiselvästi läsnä kuin edellä kuvatuissa hankkeissa. Toisaalta sitä luonnehtii etnografialle tyypillinen syvälinen perehtyminen vieraaseen kulttuuripiiriin. Tenhusen etnografinen tutkimus paljastaa, että kehittyvissä maissa tekniset innovaatiot eivät yksinään riitä takaamaan entistä parempaa elämänlaatua yhä useammille. Niistä saatavaa hyötyä voidaan kuitenkin kasvattaa yhdistämällä ne muihin kehityspoliittisiin ratkaisuihin.

Kirjan artikkeleissa pohditaan etnografian ja kulttuurintutkimuksen käytäntöjen muovaamista sellaisiksi, että ne vastaisivat paremmin soveltavan tutkimuksen vaatimukseen (ks. esim. Haverinen; Luoto; Ylipulli), mutta Tenhusen osoittaa, että myös konventionaalisemman etnografian avulla on mahdollista tuottaa laajaa relevanssia ja sovellettavia tuloksia (ks. myös Stark tässä teoksessa). Innovaatioiden käyttöönotto kuvastuu Tenhusen artikkelissa monitahoisena prosessina, jota ei voi kokonaisuutena ymmärtää ilman soveltavan kulttuurintutkimuksen näkökulmia.

Lähteet

Ahola Riikka, Riitta Pyky, Timo Jämsä, Matti Mäntysaari, Heli Koskimäki, Tiina M. Ikäheimo, Maija-Leena Huotari, Juha Röning, Hannu I. Heikkinen ja Raija Korpelainen 2013. *Gamified physical activation of young men – a Multidisciplinary Population-Based Randomized Controlled Trial* (MOPO study). *BMC Public Health* 2013. <http://bmcpublichealth.biomedcentral.com/articles/10.1186/1471-2458-13-32> (29.1.2016).

American Anthropological Association 2009. *Code of Ethics of the American Anthropological Association, Approved February 2009*. <http://s3.amazonaws.com/rdcms-aaa/files/production/public/FileDownloads/pdfs/issues/policy-advocacy/upload/AAA-Ethics-Code-2009.pdf>, (6.1.2018).

Berger, Peter ja Thomas Luckmann 1966. *The Social Construction of Reality: A Treatise in the sociology of Knowledge*. New York: Anchor Books.

Birx, H. James 2006. *Encyclopedia of Anthropology*. Sage Publications.

Blackwell, Alan F., Lee Wilson, Alice Street, Charles Boulton ja John Knell 2009. *Radical innovation: Crossing knowledge boundaries with interdisciplinary teams*. University of Cambridge/NESTA Report. Cambridge: University of Cambridge Computer Laboratory. <https://www.cl.cam.ac.uk/techreports/UCAM-CL-TR-760.pdf> (11.8.2015).

Brandt, Patric, Anna Ernst, Fabienne Gralla, Christopher Luederitz, Daniel J. Lang, Jens Newig, Florian Reinert, David J. Abson ja Henrik von Wehrden 2013. *A review of transdisciplinary research in sustainability science*. *Ecological Economics* 92, 1–15.

Caron, André H. ja Letizia Caronia 2007. *Moving cultures: Mobile communication in everyday life*. McGill-Queen's Press-MQUP.

D'andrade, Roy 1995. Moral models in anthropology. *Current Anthropology* 36(3), 399–408.

Davies, Charlotte Aull 2003. *Reflexive Ethnography: A Guide to Researching Selves and Others*. London Routledge.

Doughty, Paul L. 1987. Against the odds: collaboration and development at Vicos. Donald D. Stull ja Jean J. Schensul (toim.) *Collaborative Research and Social Change: Applied Anthropology in Action*. The Institute for Community Research, Boulder, Co: Westview.

Douglas, Heather 2009. *Science, Policy and the Value-Free Ideal*. Pittsburgh: University of Pittsburgh Press.

Dourish, Paul ja Genevieve Bell 2011. *Divining a Digital Future: Mess and Mythology in Ubiquitous Computing*. Cambridge ja London: the MIT Press.

Eriksen, Thomas Hylland 2015. Public Anthropology. H. Russell Bernard ja Clarence C. Gravlee (toim.) *Handbook of Methods in Cultural Anthropology*. 2. painos. Lanham, Boulder, New York ja Lontoo: Rowman ja Littlefield.

Eriksen, Thomas Hylland 2004. *Toista maata? Johdatus antropologiaan*. Helsinki: Gaudeamus ja Suomen antropologinen seura.

Escobar, Arturo, David Hess, Isabel Licha, Will Sibley, Marilyn Strathern ja Judith Sutz 1994. Welcome to Cyberia: Notes on the Anthropology of Cyberculture. *Current anthropology*, 35(3), 211–231.

Fingerroos, Outi, Haanpää, Riina, Heimo, Anne ja Peltonen, Ulla-Maija 2006. *Muistitietotutkimus: metodologisia kysymyksiä*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Goldstein, Diane 2013. Vernacular Turns: Narrative, Local Knowledge, and the Changed Context of Folklore. *Journal of American Folklore* 128(508), 125–145.

Haddon, Leslie 2011. Domestication analysis, objects of study, and the centrality of technologies in everyday life. *Canadian Journal of Communication* 36(2), 311–323.

Haraway, Donna 1991. *Simians, Cyborgs and Women. The Reinvention of Nature*. New York: Routledge.

Hastrup, Kirsten, Peter Elsass, Ralph Grillo, Per Mathiesen ja Robert Paine 1990. Anthropological advocacy: a contradiction in terms? *Current Anthropology* 31(3), 301–311.

Heiskala, Risto 2016. Yhteiskuntatutkimuksen vaikuttavuus ja uusi uljas maailma. *Tieteessä tapahtuu* 1/2016.

Helander, Niina, Kirveennummi, Anna, Merikanto, Maria, Rubin, Anita ja Katriina Siivonen 2005: *Kulttuurin kulmakivet: varsinaissuomalaisia kulttuuristrategioita*. Turku: Turun kauppakorkeakoulu.

Horst, Heather ja Daniel Miller 2006. *The cell phone: An anthropology of communication*. Oxford: Berg.

Huutoniemi Katri 2010. *Interdisciplinary environmental research. Frameworks for Interdisciplinary Environmental Analysis (FIDEA)*, Helsinki, <http://www.fidea.fi> (16.8.2016).

Huutoniemi, Katri ja Petri Tapio 2014. *Transdisciplinary sustainability studies: A heuristic approach*. New York: Routledge.

Hämeenaho, Pilvi 2017. Etnologinen palvelujen tutkimus. Outi Fingerroos, Riina Haanpää (toim.) *Yhteiskuntaetnologia*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Hämeenaho, Pilvi 2014. *Hyvinvoinnin verkostot maaseudulla asuvien äitien arjessa. Etnologinen tutkimus palvelujen käytöstä ja hyvän arjen rakentumisesta*. Tutkimus 129. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos.

Hämeenaho, Pilvi ja Eerika Koskinen-Koivisto 2014. Etnografian ulottuvuudet ja mahdollisuudet. Pilvi Hämeenaho ja Eerika Koskinen-Koivisto (toim.) *Moniulotteinen etnografia*. Helsinki: Ethnos ry.

Jungk, Robert ja Norbert R. Müllert 1989: *Tulevaisuusverstaat. Käsikirja demokratian elvyttämisen mahdollisuuksista*. Helsinki: Helsingin yliopiston ylioppilaskunta.

Kaivola-Bregenhøj, Annikki 2016. Vanha aineisto, uudet kysymykset. Jukka Jouhki ja Tytti Steel (toim.) *Etnologinen tulkinta ja analyysi. Kohti avoimempaa tutkimusprosessia*. Helsinki: Ethnos ry.

Katila, Saija ja Susan Meriläinen 2006. Henkilökohtainen kokemus tiedon lähteenä: toimintatutkimus akateemisessa yhteisössä. Kristiina, Rolin, Marja-Liisa Kaakkuri-Knuuttila ja Elina Henttonen (toim.) *Soveltava yhteiskuntatiede ja filosofia*. Helsinki: Gaudeamus.

Kedia, Satish ja John van Willigen 2005. Applied Anthropology: context for domains of application. Satish Kedia ja John van Willigen (toim.) *Applied Anthropology. Domains of Application*. Westport ja Lontop: Praegers.

- Kesby, Mike 2005. Retheorizing Empowerment-through-Participation as a Performance in Space: Beyond Tyranny to Transformation. *Signs: Journal of Women in Culture and Society* 2005, 30(4).
- Kindon, Sara, Rachel Pain ja Mike Kesby (toim.) 2007. *Participatory Action Research Approaches and Methods: Connecting people, participation and place*. Lontoo and New York: Routledge.
- Kottak, Conrad Phillip 2015. Presenting Anthropology to Diverse Audiences. H. Russell Bernard ja Clarence C. Gravlee (toim.) *Handbook of Methods in Cultural Anthropology*. 2. painos. Lanham, Boulder, New York ja Lontoo: Rowman ja Littlefield.
- Kovala, Urpo 2007. Kokemus, rakenne vai konteksti? Reseptiotutkimuksen vaiheita ja jännitteitä. Erkki Vainikkala ja Henna Mikkola (toim.) *Nyky aika kulttuurintutkimuksessa*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Lassiter, Luke Eric ja Elizabeth Campbell 2010. What will we have Ethnography do? *Qualitative Inquiry* 16(9), 757–767.
- MacMynowski, Dena 2007. Pausing at the brink of interdisciplinarity: Power and knowledge at the meeting of social and biophysical science. *Ecology and Society* 12(1), 20.
- Marcus, George E. 2014. Etnografian uudet haasteet Writing Culture -liikkeen jälkeen. Pilvi Hämeenaho ja Eerika Koskinen-Koivisto (toim.) *Moniulotteinen etnografia*. Helsinki: Ethnos ry.
- Marcus, George E. 1995. Ethnography in/of the world system: The emergence of multi-sited ethnography. *Annual review of anthropology* 24, 95–117.
- Merchant, Carolyn 1995. *Earthcare: Women and the Environment*. New York: Routledge.
- Niewöhner, Jörg 2016. Yhteistyöstävä antropologia. Kuinka edistää refleksiivisyyttä kokeellisesti. Jukka Jouhki ja Tytti Steel (toim.) *Etnologinen tulkinta ja analyysi. Kohti avoimempaa tutkimusprosessia*. Helsinki: Ethnos ry.
- O'Dell, Tom ja Robert Willim 2015. Rendering culture and multi-targeted ethnography. *Ethnologia Scandinavica* 45, 89–102.
- Osterweil, Michael 2013. Rethinking public anthropology through epistemic politics and theoretical practice. *Cultural Anthropology* 28(4), 598–620.
- Otto, Ton ja Rachel Charlotte Smith 2013. Design Anthropology: A Distinct Style of Knowing. Wendy Gunn, Ton Otto ja Rachel Charlotte Smith (toim.) *Design Anthropology: Theory and Practice*. London: Bloomsbury Academic.
- Pakkasvirta, Jussi ja Jouni Pirttijärvi 2003. *Monitiede vai monta tiedettä? Näkökulmia poikkitieteiseen kulttuuri-, yhteiskunta- ja aluetutkimukseen*. <http://www.helsinki.fi/hum/renvall/monitieteisyys/> (22.9.2014).
- Pink, Sarah. 2009. *Doing Sensory Ethnography*. Thousand Oaks, California: Sage.
- Ruckenstein, Minna, Johannes Suikkanen ja Sakari Tamminen 2011. *Unohda innovointi. Keskity arvonluontiin. Ihmislähtöisen innovaatiotoiminnan menestystarinoita eli kuinka uudenlaista arvoa synnytetään käytännössä*. Sitra 291. Helsinki: Sitra.
- Rylko-Bauer, Barbara, Merrill Singer ja John van Willigen 2006. Reclaiming Applied Anthropology: Its Past, Present, and Future. *American Anthropologist*, 108(1), 178–190.

Schnegg, Michael 2015. The Nature and Validation of Knowledge. H. Russell Bernard ja Clarence C. Gravlee (toim.) *Handbook of Methods in Cultural Anthropology*. 2. painos. Lanham, Boulder, New York ja Lontoo: Rowman ja Littlefield.

Simonsen, Jesper ja Toni Robertson (toim.) 2013. *Routledge International Handbook of Participatory Design*. London ja New York: Routledge.

Smits, Martijntje 2006. Taming monsters: The cultural domestication of new technology. *Technology in Society* 28(4), 489–504.

Society for Applied Anthropology. *Statement of Ethics and Professional Responsibilities*, <https://www.sfaa.net/about/ethics/> (10.1.2018).

Strathern, Marilyn 2005. Anthropology and Interdisciplinary. *Arts and Humanities in Higher Education* 4(2), 125–135.

Strathern, Marilyn 2007. Interdisciplinarity: some models from the human sciences. *Interdisciplinary science reviews* 32(2), 123–134.

Suchman, Lucy 2002. Located accountabilities in technology production. *Scandinavian Journal of Information Systems* 14(2), 91–105.

Suchman, Lucy 2007. *Human-Machine Reconfigurations: Plans and Situated Actions, 2nd edition*. New York: Cambridge University Press.

Trotter, Robert T., Jean J. Schensul ja Kristin M. Kostick 2015. Theories and Methods in Applied Anthropology. H. Russell Bernard ja Clarence C. Gravlee (toim.) *Handbook of Methods in Cultural Anthropology*. 2. painos. Lanham, Boulder, New York ja Lontoo: Rowman ja Littlefield.

van Willigen, John 2002. *Applied anthropology: an introduction*. Westport, CT: Greenwood Publishing group.

Winner, Langdon 1983. Technologies as forms of life. Robert Cohen ja Marx Wartofsky (toim.) *Epistemology, methodology, and the social sciences*. Kluwer Academic Publishers.

Ylipulli, Johanna, Anna Luusua, Hannu Kukka ja Timo Ojala 2014a. Winter is coming: Introducing climate sensitive urban computing. *Proceedings of the conference on Designing interactive systems*, New York: ACM Press, 647–656.

Ylipulli, Johanna, Tiina Suopajarvi, Timo Ojala, Vassilis Kostakos ja Hannu Kukka 2014b. Municipal WiFi and interactive displays: Appropriation of new technologies in public urban spaces. *Technological Forecasting and Social Change* 89, 145–160.